

NOVA "OPĆA UREDBA RIMSKOG MISALA"

Polovicom prošle godine Kongregacija za bogoštovlje i sakramente objelodanila je novu, "*Opću uredbu Rimskog misala*" kao izvadak iz 3. tipskog izdanja Rimskog misala uređena prema smjernicama Drugoga vatikanskog sabora koji je još u tisku.¹ U uvodu je naglašeno da je Sv. Otac Papa Ivan Pavao II. već 11. siječnja 2000. odobrio, a Kongregacija za bogoštovlje 20. travnja iste godine tekst novoga izdanja misala proglasila tipskim i naredila da se tiska.

Vruća je želja Kongregacije da tekst i duh ove uredbe što bolje upoznaju svi kršćani koji obavljaju bogoslužje po Rimskom obredu, a osobito predvodnici. Pretpostavlja se da bi do konačnoga objelodanjivanja misala tiskom mogle pristići korisne sugestije za poboljšanje teksta koje bi se, eventualno, mogle još uvrstiti. Zatim, ovo vrijeme do objelodanjivanja službenog, izvornog teksta, liturgijske komisije pri biskupskim konferencijama trebaju iskoristiti za pripremanje prikladnih prijevoda i prilagodba svojim specifičnim prilikama.

Ovo je 3. tipsko izdanje "*Opće uredbe Rimskog misala*" nakon Drugoga vatikanskog sabora: *prva* je odobrena 6. travnja 1969. a objelodanjena zajedno s ostalim dijelovima Misala 26. ožujka 1970;² *druga*, s manjim izmjenama, 27. ožujka 1975; *treća* 20. travnja 2000. Ovdje ćemo ukratko upozoriti na neke izmjene koje donosi ova treća uredba (dalje: Uredba) u odnosu na onu iz 1975.

¹ Izvorni je naslov navedenoga izdanja: MISSALE ROMANUM EX DECRETO SACROSANCTI OECUMENICI CONCILII VATICANI II INSTAURATUM, AUCTORICATE PAULI PP. VI PROMULGATUM, IOANNIS PAULI PP. II CURA RECOGNITUM, *Institutio Generalis ex editione typica tertia, cura et studio Congregationis de Cultu Divino et Disciplina Sacramentorum excerpta*, Romae, 2000. Typis Vaticanis.

Cjelovit je tekst uredbe (s posebno istaknutim tekstom koji je izmijenjen u odnosu na drugom Uredbom iz 1975.) objelodanjen i u časopisu "Ephemerides liturgicae" (CXIV/2000, 5-6). Tu su doneseni i veoma prikladni popratni komentari koji su obilato iskorišteni u ovom prikazu.

² Navedeno tipsko izdanja tiskano je i 1972. ali bez izmjena u odredbama i strukturi.

Novosti i izmjene koje donosi nova Uredba potaknute su različitim uzrocima. Prije svega, u 25 godina od zadnjeg tipskog izdanja Misala odobrene su i objelodanjene neke službene liturgijske knjige, izdani novi crkveni dokumenti i novi "Zakonik kanonskog prava" čime su već ozakonjene neke izmjene i dopune. Kroz navedeno vrijeme u praksi su se očitovale neke nepreciznosti u liturgijskim odredbama a neke su izmjene donesene kao plod izraženih želja i očekivanja, bilo da se radi o širenju prostora "kreativnosti", bilo o sprječavanju nekih zloporaba.

Ova je uredba zadržala stil dosadašnjih dviju donesenih nakon Drugoga vatikanskog sabora čime je napušten rubricistički stil Misala pape Pavla V. Današnja uredba, kao i prethodne joj dvije, želi biti prvenstveno praktični priručni vodič i pomagalo predvoditeljima i poslužnicima koji bi im trebao omogućiti bolje i ispravnije shvaćanje liturgijskih obreda misnog slavlja te lakše i plodonosnije sudjelovanje u tom slavlju. Zbog toga su odredbe razborito odmjerene, dostatno jasne ali istovremeno i dovoljno prilagodljive što stvara široko područje kreativne prilagodljivosti svakoj konkretnoj zajednici ili različitim teritorijalnim i personalnim skupinama.

Čitavo je deveto poglavlje Uredbe novo u odnosu na dosadašnje jer sadrži smjernice i upute za prilagodbe koje spadaju na pojedine biskupe i biskupske konferencije. To zaslužuje poseban osvrt što nadilazi ovaj sažeti prikaz, a nadamo se da će o devetom poglavlju biti više govora u jednom od slijedećih naših brojeva. U ovom se sažetom prikazu ograničavamo samo na svraćanje pozornosti na neke "upadnije" izmjene ili isticanje prijašnjih načela i odredaba. Radi lakšeg snalaženja slijedimo redoslijed misnog slavlja prepuštajući samim čitateljima da zaključe koje su izmjene važnije.

Stajanje na nogama, sjedenje i klečanje

Nepreciznost dosadašnjih uputa o tome kada se vjernici trebaju *ustati za vrijeme prinošenja darova*, urodilo je raznolikom praksom i neskladom unutar istih zajednica. Sada je to riješeno u 43. i 146. br. koji, ponavljajući smjernice prijašnjih uputa, nadodaje da "vjernici stoje na nogama ... od poziva *Molite braćo* prije darovne molitve" Konkretno, dakle, kad svećenik pozove zajednicu: "Molite, braćo," svi ustaju i stojeći na nogama odgovaraju "Primio Gospodin..."

Klečanje je za vrijeme misnog slavlja predviđeno samo za vrijeme posvećenja, osim ako je to neprikladno “zbog tijesnog prostora, velikog broja sudionika ili nekoga drugoga opravdana razloga” što je ponavljanje odredbe dosadašnjih uputa. Novost je ove uredbe preporuka da se vjernici, koji zbog gore navedenih razloga ne mogu klečati za vrijeme “posvećenja”, duboko naklone” (43).

Također je nova preporuka da u onim zajednicama gdje je običaj da vjernici kleče za vrijeme čitave euharistijske molitve (kanona), “pohvalno je da se taj običaj obdržava” (br.43). Također je preporučeno da đakon, tumač ili pak sâm svećenik predvoditelj potaknu narod na usklađeno jedinstveno držanje tijela za vrijeme jedne euharistijske službe. To konkretno znači da nije prikladno da dio vjernika kleči za vrijeme čitava kanona, drugi dio samo za vrijeme posvećenja, a treći se samo nakloni. Ipak, ne smije se inzistirati na striktnoj ujednačenosti jer to ne proizlazi ni iz duha niti slova ove odredbe.

Šutnja

Preporuke i odredbe o mjestu i ulozi šutnje u vrijeme misnog slavlja preuzete su iz dosadašnjih uredaba. Novost je preporuka da je “pohvalno obdržavati šutnju u crkvi i sakristiji prije liturgijskog slavlja da bi se svi sudionici raspoložili za pobožno i ispravno slavljenje svetih otajstava” (br.45) te izričito isticanje da dolikuje prakticirati šutnju između prvoga i drugoga misnog čitanja te nakon homilije (56).

Pokajnički čin

Prema odredbama liturgijskih knjiga, u nekim se misama izostavljaju svi uvodni obredi na početku misnog slavlja ili se zamjenjuju drugim obredima (br.46). To je otprije bilo poznato, ali je sada izričito navedeno u Uredbi. O pokorničkom činu, kao središnjem dijelu uvodnih obreda, važno je uočiti izričito naglašavanje da taj obred, iako sadrži priznavanje grijeha “u sebi”, obrazac opće ispovijedi i svećenikova odriješnja, ipak nema učinkovitost sakramentalne ispovijedi. Tu je također preporuka da se nedjeljom, osobito u vazmeno vrijeme, pokajnički čin može zamijeniti obredom škropljenja blagoslovljenom vodom kao spomenom na krsno pranje.

Slava Bogu na visini

Tekst toga drevnog himna ne može se zamijeniti nečim drugim (br.53). Odredba je aktualna i za naša prilike. Naime, o našoj praksi zamjene ovoga himna božićnom pjesmom "Svim na zemlji", što je parafraza navedenoga himna, trebala bi se očitovati naša biskupska konferencija. Neki su biskupi već to učinili za područje svoje dijeceze. Osobito bi se trebalo izjasniti o drugim manje prikladnim načinima zamjene ovoga misnog himna koji je uveden u misno bogoslužje u Rimu početkom 2. stoljeća. Ista je zabrana zamjenjivanja "Svet" i "Jaganjče Božji". (366).

Poslužnici kod oltara

Službeni su poslužnici biskupu i svećeniku kod oltara đakoni, čitači i akoliti. Sve liturgijske službe koje nisu vlastite svećeniku ili đakonu mogu obavljati i prikladni laici koje će župnik ili upravitelj dotične crkve uvesti u odgovarajuću službu liturgijskim blagoslovom ili za određeni slučaj i bez toga. U tom postupku svećenik treba slijediti upustva dijecezanskog biskupa za područje njegove dijeceze. (107)

Raspelo za misno slavlje

Raspelo (križ) koji se u ophodu donosi može se staviti na oltar ili na prikladno mjesto u blizini oltara. Na raspelu treba biti lik Krista raspetoga. (Br. 117 i 121).

Pripremanje oltara za euharistijsku službu

Akolit ili neki drugi poslužnik laik prije prinošenja darova za misno slavlje postavlja na oltar: tjelesnik (korporal), rupčić za čišćenje kaleža i plitice, kalež i misal. (Br. 139). To pretpostavlja da su svi ti predmeti prije bili na stoliću u blizini oltara, dok ih poslužnici postavljaju na oltar svećenik sjedi na svome sjedalu a zajednica ili samo pjevači pjevaju prikladnu darovnu pjesmu. Svećenik prihvaća prinose vjernika a u tome mu pomaže akolit ili neki drugi poslužnik. Kruh i vino polaže na oltar, ostali se darovi odlažu na prikladno mjesto. (140)

Znak mira

Način pružanja i primanja znaka mira treba odrediti biskupska konferencija za svoje područje. Uredba ističe da svećenik predsjedatelj može pružati znak mira samo onima koji se nalaze u prezbiteriju "da se ne bi ometalo slavlje". (Br. 154).

Pričest pod obje prilike

Nije dopušteno da sami vjernici uzimaju hostije niti da se kalež za vrijeme pričesti predaje od ruke do ruke. Biskupska konferencija može odrediti da se vjernici pričešćuju stojeći na nogama ili klečeći. Ako se pričešćuju stojeći na nogama, potrebno je prije pričesti izraziti dolično poštovanje Presvetom sakramentu. To može biti poklon ili naklon što bi trebala pojedina biskupska konferencija preporučiti za svoje područje. (Br. 160).

Dopuštenje i preporuka pričešćivanja pod obje prilike u ovoj Uredbi je značajan pomak u odnosu na dosadašnju praksu. Uz proširivanje pojedinih slučajeva u kojima je dopušteno pričešćivati pod obje prilike, ostavljena je i veoma široka preporuka da pojedini biskup može na svome području dopustiti pričest pod obje prilike "kadgod se učini prikladnim" uz uvjet da su vjernici dovoljno poučeni i da je isključena opasnost profanacije Sakramenta ili veliko otežavanje odvijanja obreda zbog većeg mnoštva sudionika ili nekoga sličnog razloga. (Br. 283).

Pričešćivanje kaležom odvija se izravnim pijenjem iz jednoga većega ili više manjih kaleža ili se može pričestiti umakanjem hostije u kalež s posvećenim vinom. Uputa ne razrađuje način pričešćivanja s cjevčicom ili sa žličicom što je, istina, spomenuto u br. 245 ali u brojevima 283. - 287 u kojima se potanko opisuje način pričešćivanja to se uopće ne spominje.

* * *

Izmjene u obredu slavljenja euharistijskog otajstva imaju za cilj da "vjernici ne bi tom otajstvu prisustvovali kao tuđinci ili nijemi gledaoci, nego da ga kroz obrede i molitve dobro razumiju te da svjesno, pobožno i djelatno u njemu sudjeluju" (SC 48).

Fra Marko Babić